

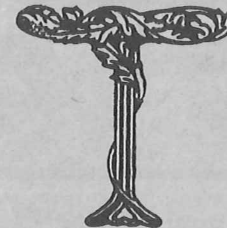
SVENSK-ENGELSKA KYRKOKONFERENSEN I UPPSALA

FÖREDRAG HÅLLET PÅ SVENSKA SPRÅKET VID AFTONSÅNGEN
I S:T ANSGARIIKYRKAN, MINNEAPOLIS, MINNESOTA,
SÖNDAGEN DEN 23 NOVEMBER 1910

AF

D:R G. MOTT WILLIAMS,

Biskop öfver Marquette Stift
Förenta Staterna.

SVENSK-ENGELSKA KYRKOKONFERENSEN I UPPSALA

FÖREDRAG HÅLLET PÅ SVENSKA SPRÅKET VID AFTONSÅNGEN
I S:T ANSGARIIKYRKAN, MINNEAPOLIS, MINNESOTA,
SÖNDAGEN DEN 23 NOVEMBER 1910

AF

D:R G. MOTT WILLIAMS,

BISKOP ÖFVER MARQUETTE STIFT,
FÖRENTA STATERNA.

1910
PRESS OF CARL ASPLIND
30 Hanover St., Boston.

Apostlarna och de äldste trädde tillsamman för att öfverväga denna sak. Ap. Gärn. 15: 16.

Dessa ord utgöra början af beskrifningen öfver det första mötet, som hölls i den kristna enhetens intresse, och därför har jag tagit dem till utgångspunkt för detta mitt föredrag öfver ett annat möte med samma uppgift.

Denna församling har troligen hört något om den viktiga konferens, som för ett år sedan hölls i Uppsala mellan medlemmarna af den engelska kyrkobeskickningen å den ena sidan samt svenska biskopar och ledamöter af Uppsala teologiska fakultet och domkapitel å den andra. Därför torde det intressera eder att från en medlem af den engelska kommissionen höra något om anledningen till denna konferens och hvad resultat man kan hoppas på af de därvid förekommande öfverläggningarna.

Historien om kristendomens införande och utveckling i Sverige berör ofta engelska missionärer och deras verksamhet. Den stora allmänheten vet ganska mycket om S:t Sigfrid, S:t David och andra engelska missionärer, men antagligen vet endast ett fåtal något om den engelska kyrkans verkliga inflytande på den svenska eller huru mycket den svenska kyrkans liturgi tillegnat sig af den anglikanska. Här kan jag endast korteligen antyda detta. Före reformationen stödde dessa två nationalkyrkor hvar andra, och det synes mig efter en tämligen grundlig undersökning, att de ännu i dag stå hvar andra mycket nära i tro och gudstjänst ordning.

Om påfven utöfvade ett tyranniskt välde öfver kyrkan före reformationen, så åstadkom dock detta välde äfven en förbindelse mellan de spridda landskyrkorna,

och när påfven förlorade sin makt öfver England och Sverige, så förlorade så småningom dessa lands kyrkor känslan af enhet och tanken, att de ännu skulle samarbeta som lemmar i *en* Kristi kropp. Om vinningen af reformationen var stor, så var ock förlusten stor. Efter reformationen gingo de två kyrkorna hvar och en sin väg, men emedan de följde vår Herre Jesus Kristus, stå de så många tidsåldrar efter reformationen hvar andra närmast ibland alla kyrkor. Hvad de allramest behöfva är att ömsesidigt lära känna hvar andra. Det kräfves en god tolk, full af en brinnande kärlek till Kristus och en varm åstundan efter kyrkans enhet i enlighet med vår Herres ideal för att föra dem till ett bättre samförstånd.

Vår episkopala kyrka här i Amerika har alltid och särskildt sedan år 1886 och mötet i Chicago arbetat för hela kyrkans enhet. Vid detta kyrkomöte föreslogos följande fyra punkter såsom grundsatser för kyrkans enhet: I. Den heliga skrift. 2. De gamla trosbekännelserna, det apostoliska och det nicaenska. 3. De två stora sakramenten, det heliga dopet och den heliga nattvarden, förvaltade enligt Kristi egna ord och instiftelse. 4. Det historiska biskopsämbetet, här och där modifieradt efter olika tiders och länders kraf.

Den tredje Lambethkonferensen, som hölls i London år 1888, gillade dessa fyra punkter, och ännu gillas de af hela den anglikanska kyrkan såsom grunder för framtida enhet. Sedan år 1888 hafva kyrkans samtliga biskopar klart förstått de rika framtidsmöjligheter, som underhandlingar med den svenska kyrkan om en närmare sammanslutning innebära. Men ett lämpligt tillfälle till en nöjaktig konferens yppade sig ej förrän efter den fjärde Lambethkonferensen år 1897, då biskoparna i Sverige fingo sin uppmärksamhet fästad på konferensens utlåtande i enhetsfrågan, och när den femte konferensen hölls år 1908, kom en svensk biskop öfver till England, medförande ett bref från ärkebiskopen i Uppsala och för att deltaga i konferensens förhandlingar. De två män, som i Sverige mäst understödde denna beskickning voro: Grefve Wrangel, det svenska sändebudet till engelska hofvet, och D:r Nathan Söderblom, professor i Uppsala och medlem i domkapitlet därstädes. Konungen lämnade ock saken sitt gillande och understöd.

Biskopen i Kalmar stift, D:r Henry William Tottie, var den första och enda biskop, icke tillhörande den anglikanska kyrkan, som fått tillfälle att tala vid en af dessa stora konferenser. Nära 250 biskopar från olika länder voro närvarande. Efter läsandet af ärkebiskop Ekmans bref och åhörandet af biskop Totties föredrag beslöt konferensen rekommendera till ärkebiskop Davidson, konferensens ordförande och den engelska kyrkans primas, att sända en beskickning till Sverige, om detta vore den svenska ärkebiskopen behagligt, för att öfverlägga frågan om möjligheten af "något slags förbund" mellan de två kyrkorna.

Jag hade vid denna tid i uppdrag af amerikanska "House of Bishops" att underhandla om utverkandet af nya rekommendationsbref för svenska emigranter af samma innehåll som de, hvilka utskrefvos på ärkebiskop Reuterdahls tid, adresserade till oss såväl som till lutherska församlingar. Efter konferensens slut besökte jag Sverige och ökade betydligt min kunskap i

och när påfven förlorade sin makt öfver England och Sverige, så förlorade så småningom dessa lands kyrkor känslan af enhet och tanken, att de ännu skulle samarbeta som lemmar i *en* Kristi kropp. Om vinningen af reformationen var stor, så var ock förlusten stor. Efter reformationen gingo de två kyrkorna hvar och en sin väg, men emedan de följde vår Herre Jesus Kristus, stå de så många tidsåldrar efter reformationen hvar andra närmast ibland alla kyrkor. Hvad de allramest behöfva är att ömsesidigt lära känna hvar andra. Det kräfves en god tolk, full af en brinnande kärlek till Kristus och en varm åstundan efter kyrkans enhet i enlighet med vår Herres ideal för att föra dem till ett bättre samförstånd.

Vår episkopala kyrka här i Amerika har alltid och särskildt sedan år 1886 och mötet i Chicago arbetat för hela kyrkans enhet. Vid detta kyrkomöte föreslogos följande fyra punkter såsom grundsatser för kyrkans enhet: I. Den heliga skrift. 2. De gamla trosbekännelserna, det apostoliska och det nicaenska. 3. De två stora sakramenten, det heliga dopet och den heliga nattvarden, förvaltade enligt Kristi egna ord och instiftelse. 4. Det historiska biskopsämbetet, här och där modifieradt efter olika tiders och länders kraf.

Den tredje Lambethkonferensen, som hölls i London år 1888, gillade dessa fyra punkter, och ännu gillas de af hela den anglikanska kyrkan såsom grunder för framtida enhet. Sedan år 1888 hafva kyrkans samtliga biskopar klart förstått de rika framtidsmöjligheter, som underhandlingar med den svenska kyrkan om en närmare sammanslutning innebära. Men ett lämpligt tillfälle till en nöjaktig konferens yppade sig ej förrän efter den fjärde Lambethkonferensen år 1897, då biskoparna i Sverige fingo sin uppmärksamhet fästad på konferensens utlåtande i enhetsfrågan, och när den femte konferensen hölls år 1908, kom en svensk biskop öfver till England, medförande ett bref från ärkebiskopen i Uppsala och för att deltaga i konferensens förhandlingar. De två män, som i Sverige mäst understödde denna beskickning voro: Grefve Wrangel, det svenska sändebudet till engelska hofvet, och D:r Nathan Söderblom, professor i Uppsala och medlem i domkapitlet därstädes. Konungen lämnade ock saken sitt gillande och understöd.

Biskopen i Kalmar stift, D:r Henry William Tottie, var den första och enda biskop, icke tillhörande den anglikanska kyrkan, som fått tillfälle att tala vid en af dessa stora konferenser. Nära 250 biskopar från olika länder voro närvarande. Efter läsandet af ärkebiskop Ekmans bref och åhörandet af biskop Totties föredrag beslöt konferensen rekommendera till ärkebiskop Davidson, konferensens ordförande och den engelska kyrkans primas, att sända en beskickning till Sverige, om detta vore den svenska ärkebiskopen behagligt, för att öfverlägga frågan om möjligheten af "något slags förbund" mellan de två kyrkorna.

Jag hade vid denna tid i uppdrag af amerikanska "House of Bishops" att underhandla om utverkandet af nya rekommendationsbref för svenska emigranter af samma innehåll som de, hvilka utskrefvos på ärkebiskop Reuterdahls tid, adresserade till oss såväl som till lutherska församlingar. Efter konferensens slut besökte jag Sverige och ökade betydligt min kunskap i

den svenska kyrkans historia och teologi genom att studera i det kungliga biblioteket i Stockholm. Sedermera erhöll jag äfven från ärkebiskop Davidson utnämning att samarbeta med den engelska kommissionen och reste för andra gången till Sverige den 1 september 1909 för att deltaga i det möte, hvilket på ärkebiskopens i Uppsala inbjudan skulle hållas den 21 september samma år. Den engelska beskickningen bestod af biskopen i Winchester, D:r Ryle, ordförande, biskopen i Salisbury D:r Wordsworth, biskopen i London D:r Winnington-Ingram, vice kansleren vid Cambridge University D:r Mason samt kansleren i Salisbury domkapitel D:r Bernard. Jag samarbetade med dem, och alla med undantag af biskop Ingram infunno sig på den bestämda tiden i Sverige.

Jag reste från New York öfver Hamburg, Köpenhamn och Malmö och anlände till Stockholm tidigt på fredagen den 17de september. Samma dag på aftonen kommo biskop Ryle och D:r Mason. Följande dag klockan half 2 mottog oss konungen i nådig audiens i slottet och uttalade sina välgångsönskningar öfver mötet. På lördagen anlände D:r Bernard, och emedan biskop Ryle måste leda gudstjänsten och predika i det engelska kapellet, gingo vi andra till Storkyrkan på söndagsmorgonen och deltogo i gudstjänsten där. Pastor Primarius D:r Håhl predikade öfver dagens högmässotevt och yttrade några vänliga ord öfver vårt besök. Hvarje ord i hans predikan var sådant som man kunde vänta att få höra i vår egen kyrka. (Jag har nyligen sändt D:r Håhl min lilla bok öfver svenska och engelska kyrkorna och har fått till svar: "Biskopen har öfvertygat mig om, att det finns ganska liten åtskilnad mellan oss" eller samma tanke i andra ord). På måndag afton kommo vi alla till Upsala, där ärkebiskopen mottog oss med stor högtidlighet vid järnvägsstationen. Biskop Wordsworth anlände sednare på dagen. På tisdagsmorgonen kl. 8 firade vi vår engelska gudstjänst, Matteidagen, vid altaret i den gamla Trefaldighetskyrkan. Denna kyrka uppfördes år 1170, och Erik den helige led martyrdöden utanför dess murar. D:r Söderblom, kyrkoherde där, var med oss i sin mäss-skrud och biträdde biskop Ryle. Han tog också nattvarden med oss alla.

Själfva mötet började samma dag kl. half två. Följande representanter för den svenska kyrkan voro närvarande: ärkebiskopen D:r Ekman, biskopen i Kalmar D:r Tottie, domprosten D:r Anders Herman Lundström, f. d. domprosten D:r Berggren, professorerna och f. d. professorerna Söderblom, Quensel, Stave, Billing, Martin, Rudin och Hjärne. Dessa äro stora namn. Icke nog kan sägas om dessa mäns lärdom och kristliga ande.

Vi sutto och arbetade tillsammans i tre dagar och funno oss underbart nära hvarandra i lära och ande. De saker, i hvilka vi skiljde oss, voro så få och obetydliga, att det utan tvifvel vore svårt för en lekman att märka skilnaden. Konferensen var besjälad af en sådan ande, att den ej försökte framkalla meningsskiljaktigheter, där inga funnos, eller ägga till tvedräkt och strid.

Naturligtvis hade hvarken de svenska ledamöterna af konferensen eller vi på förhand tänkt öfver svaren

på hvarje fråga, som skulle tagas upp. Därför väckte det stor tillfredsställelse hos de engelska konferensledamöterna, när ärkebiskop Ekman beviljade vår anhållan, att han skulle utse en svensk kommission, som kunde i samråd med oss och med tillräcklig tid på sig mera noggrannt granska och studera hela frågan och tillsammans med oss utarbeta en rapport, som skulle vara värd att utgifvas. Denna rapport är ännu icke färdig, men vi hoppas att hafva den färdig inom loppet af tre eller fyra månader, då den svenska kommissionen antagligen haft tid och tillfälle att öfverse och gilla densamma.

Innan rapporten utgifves, bör jag ej säga för mycket om dess innehåll. Men båda kommissionerna hysa den största aktning för hvarandras personer och tro. Vi började vårt arbete med ömsesidig aktning, och vi afslutade mötet med samma aktning, vuxen till beundran och broderlig kärlek. Jag räknar i dag den svenska kommissionens medlemmar såsom mina bästa och mest ärade vänner. Vi brefväxla med hvarandra nästan hvarje månad. Vi läsa med djupt intresse allt, som kommer ut i tryck från våra nya medarbetare, ty alla ifra vi för det stora målet: "kyrkans enhet, andens enhet i fridens band". Kronprinsessan Margareta har hjälpt oss mycket, och hon tager ännu stort intresse i vårt arbete.

Om man frågar, af hvad betydelse detta enhetssträfvande skall blifva för den lutherska läran och Luthers namn, så torde jag blott kunna gifva ett halft svar. Det synes mig svårt att förklara, hvad man menar med ordet "luthersk". Menar man, att allt, hvad Luther

talade eller skref, var ofelbar sanning? Jag tror det icke, ty Luther själf hyste icke alltid samma mening om samma sak. Luthers skrifter uppgå till 110 band. Jag vet äfven, att ej alla de lutherska synoderna hafva precis samma tro i alla mindre väsentliga frågor. Somliga tycka mer om de åsikter, som Luther uttryckte i sina tidigare år, andra föredraga de åsikter, som han framställde i aftonen af sina dagar. Somliga hålla fast vid den oförändrade Augsburgska bekännelsen, andra vid samma bekännelse med åtskilliga förändringar och tillägg.

Jag t. ex. har länge och flitigt studerat Martinsens dogmatik, ett äkta lutherskt verk. Biskopen, som ordinerade mig, har alltid varmt intresserat sig för, att alla hans prästkandidater skulle studera Martinsen, särskildt hans uppfattning af sakramenten. Emedan jag instämmer i nästan allt, hvad Martinsen skrifvit, är jag då luthersk? Måhända kan man bättre svara härpå indirekt. Jag tycker icke om att kallas luthersk i PARTISK betydelse. Dock vördar jag alla stora män och anser Luther mycken ära värd för hans stora frihetsverk och hans strid för sanningen och den evangeliska läran. Och jag vet äfven, att alla de åsikter, jag sett uttryckta i lutherska böcker angående bibeln, nådemedlen och predikoämbetet gillas af många inom episkopalkyrkan, och att många stora teologer i Sverige hafva trott och lärt precis detsamma, som stora anglikanska teologer, utan att därför misstänkas för att icke vara äkta lutheraner.

Man måste erkänna, att sådana stora biskopar som Johannes Rudbeckius, Laurentius Paulinus Gothus och

andra icke älskade att blindt följa tyska lärare. De gingo tvärtom tillbaka direkt till sanningens grund, som är Guds ord. De vördade Luther, emedan han så kraftigt bidragit att frigöra Guds ord i Tyskland och i alla länder. Men den svenska reformationen genomfördes af svenskar, som ej blindt följde Luther, utan som själfva studerade Skriften och voro värda samma ära, som grundläggaren af den tyska reformationen. Det bästa i den svenska kyrkans reformation var äkta svenskt, och den svenska kyrkan står därför högt öfver alla de kyrkor, som antagit den Augsburgska bekännelsen, ty hon har fasthållit, hvad som är äkta svenskt och hvilar därför mera på ekumenisk och allmännelig grund än om hon skulle hafva omskapat allt efter tyskt mönster.

Luther var "en ropande röst", men Kristus är "all i alla". Han är visdom och rättfärdighet. Han är förlossning. Han allena gör oss saliga. Luther själf ville lära oss detta. Han ville icke sätta sitt eget namn öfver Kristi namn. Om vi bruka hans namn att *söndra* kristenheten i stället för att ena henne i apostlarnes tro, så hafva vi handlat illa både mot Luther och Herren.

Kyrkoordningen, som utgafs af den gamle ärkebiskopen Laurentius Petri år 1571, är ett oskattbart verk. Den fastställer en uppfattning af biskopsämbetet, som visserligen ej omfattas af alla våra teologer, men dock gillas af många af dem. Den svenska kommissionen fäste vår uppmärksamhet på åtskillnaden mellan vår uppfattning och deras i detta hänseende. Vårt svar var följande: "I vår episkopala kyrka hafva vi ej *en* teori om biskopsämbetet, vi hafva *många* teorier. Vår kyrka i sin helhet har sagt sin mening från en praktisk och historisk, men ej teoretisk ståndpunkt. Vi säga blott, att allt ifrån apostlarnes tid har det funnits tre *grader* i det heliga ämbetet, biskops-, präst- och diakongraden". Våra nya svenska vänner hade förstått det såsom hade vi sagt, att det kristliga ministeriet vore af tre olika slag, tre olika ministerier. Nej, vi lära, att detta ministerium är *ett* men *deladt*. En *diakon* är en Guds tjänare, helt och hållet ägnad åt Herrens tjänst. När en diakon viges till präst, förblir han äfven diakon, och när en präst viges till biskop, är han ännu både diakon och präst. Både biskopar, präster och diakoner äro templets och Herrens tjänare. Diakonen *tjänar* Herren på sitt område. Prästen *tjänar* äfven Herren, men i högre ting. Biskopen *tjänar* också Herren såsom uppsyningsman öfver det hela. Ministeriet är sålunda *ett*. Vidare funno vi, att ehuru den svenska kyrkan upptagit blott en teori öfver biskopsämbet, så har den lagt stor vikt på den historiska kontinuiteten och bibehållit det *gamla* episkopatet. Hon har ej uppfunnit något *nytt* ämbete. Och medlemmarna i den svenska kommissionen sade själfva, att några af de gamla svenska biskopar, som lefde efter Upsala möte, hade hyst en mera med vår öfverensstämmande uppfattning af biskopsämbetet än hvad numera är i Sverige vanlig, utan att därför misstänkas som heretici.

Vidare höra vi ofta en del teologer beskrifva våra "trettionio artiklar" såsom reformerta eller kalvinistiska. Men våra lärda svenska teologer voro icke angelägna att lägga för mycken vikt härpå. De hade fått en klarare inblick i saken. Måhända har Kalvin utöfvat mycket inflytande såväl i hans egen som i den föl-

jande tiden på engelska teologer, men våra artiklar äro därför icke kalvinistiska. De äro *kyrkliga* egnade att bevara ej några få utan många själar i kyrklig enhet. Samma kärlek till kyrklig enhet har besjälat den svenska kyrkan vid samma tid. Hvilken tanke man än må hysa i Sverige om biskopsämbetets uppkomst visst är, att den svenska kyrkan fasthåller och alltid skall fasthålla, hvad hon ärft från forna tider i detta ämbete. Hon hyser en berättigad stolthet öfver att hafva bevarat detta dyrbara arf. Hon sörjer öfver, att den finska kyrkan förlorat *Successionem Apostolicam*. Hon känner och förstår, att episkopatet har gjort mycket att bevara kyrkans enhet, såsom vi hafva bevarat den.

I detta sammanhang vill jag anmärka, att de svenska lutheranerna i vårt land hafva bevarat en formell enhet och förblifvit förenade i *en* synod, under det att de norska, danska och tyska lutheranerna äro delade i många synoder, mera stridande med än hjälpande hvar andra. Svenskarna äro mera eniga, emedan de hafva kvar inflytandet från fosterlandet, ett inflytande, som är mycket större än de ana, och som borde komma dem att längta efter en biskoplig kyrkostyrelse i Amerika.

Jag har icke så sällan hört frågan: "Är det rätt gjordt af episkopalkyrkan att tillåta sina präster att använda den svenska kyrkans handbok och prästdräkt? Kan icke detta gifva anledning till en falsk uppfattning af vårt förhållande till svenska kyrkan? Jag tror icke det. Vi måste vara fasta i bekännelsen, men vänliga, mycket vänliga mot våra fränder, våra anförvandter. Och äro vi icke fränder? Voro icke med all sannolikhet mina förfäder lika äkta göter som edra? Och är det icke rätt, att bröder skola bo i endräkt tillsammans? Det är hos oss en fundamentalprincip, att det ej är nödvändigt, att alla folkkyrkor skola tvingas att hafva samma ritual, men att de böra vara trofasta i den rena läran. Vår amerikanska liturgi är ej densamma som brukas i England. Irland och Skottland hafva en olika gudstjänstordning. I England bruka prästerna mässskrud, men icke i Irland. Och likväl är det en och samma kyrka.

Hvarför skulle vi icke tillåta allt, som i ett svenskt hjärta kan fostra den känslan, att vi äro bröder, hvilka kunna respektera idealen, som fosterlandet ammat, och som kunna uppskatta det moraliska värdet af patriotism? Hvilken blir vår bästa medborgare, den svensk, som föraktar sitt fädernesland eller den, som älskar det? Den svensk, som föraktar sitt fosterlands kyrka eller den, som älskar henne? Det gifves blott ett enda svar härpå. Hvarför skulle jag förtiga, hvad jag har sett? Om jag med godt samvete kan underskrifva hvarje ord i den augsburgska bekännelsen och äfven instämma i hvarje ord af bönerna, lofsångerna och förbönerna i den svenska kyrkans gudstjänst, hvarför skulle jag betrakta mig som främling? Eller hvarför skulle jag förbjuda den svenska nykomlingen att begagna vid gudstjänsten inom våra församlingar det älskade modersmålet, den gamla liturgin? Så har då vår amerikanska kyrka icke handlat illa utan vänligt, ärligt och redligt emot medlemmar af vår systerkyrka i nordanland.

Tänk blott! År 1638 var den första invandringen till Amerika från Sverige i full gång. Hvar äro ättlingarna

af de första svenska invandrarna? De äro i vår kyrka. De kommo till oss med fullt samförstånd å fädernekyrkans sida. Den sista i Sverige vigda prästen, Dr. Collin, lefde ännu i Philadelphia i slutet af trettiotalet och var hvarje år en ärad gäst i episkopalkyrkans stiftskonvention. Några år därefter började Unonius sitt arbete att å våra vägnar hälsa välkomna till vårt land de första skarorna af den andra svenska invandringen. Det var år 1845. Unonii församling i Chicago hör ännu oss till. När jag nyligen besökte Sverige, var Unonius död, men han lefde ännu i sina ord, och man höll hans namn i ära.

År 1886 anbefallde ärkebiskop Reuterdahl, den store historikern, med riksdagens bifall, att hvarje utvandrare skulle erhålla ett rekommendationsbref, som skulle gälla för anslutning till såväl våra som ev. lutherska församlingar. Icke kunde ärkebiskopen hafva tänkt, att någon dödlig fara låg i gemenskapen med oss. Hans handlingssätt var helt och hållet det samma som varit vanligt under den första invandringens tid, då invandrarna uppmanades att handla vänligt och hjärtligt emot såväl den lutherska som episkopala kyrkan. Att svenskarna i Amerika skola draga sig bort ifrån vår gemenskap, är icke vår önskan, och icke är det, såvidt jag tror, den svenska kyrkans önskan i dag.

Hur kände jag mig till mods, då jag deltog i gudstjänsten i Uppsala domkyrka sistlidne september månad? Då hörde jag en ström af melodier och hörde den gamle profeten D:r Rudin predika om enhet i Kristi kropp. Jag var, så trodde jag, i min Faders hus. Jag befann mig på den plats, där svenska martyrer, som lärt sig bekänna Kristus genom engelska missionärer, hade med

martyrdöd krönt sitt lif och sin tro. Måste vi förkväfva alla dessa känslor och tillintetgöra alla dessa historiska evangeliska band? Måste vi drifva bort från vår kyrkas gemenskap de kära trosfränderna från edra fäders land? Förbjud det, himmelske Fader, Frälsare, bed Du äfven för oss, att vi må handla rätt i denna viktiga sak, ty Du älskar enhet och frid.

Hvad skulle utgången blifva, om svenskarna i Amerika kunde hafva sitt eget episkopat? Resultatet skulle utan tvifvel blifva, att vi kunde kommunicera med hvar andra, utan att därför den ena skulle uppsluka den andra. Hurudant är t. ex. förhållandet mellan oss och de ortodoxa grekerna, sedan grekiska biskopar blifvit sända hit? Grekerna begagna våra kyrkor, och deras biskopar uppmana sin kyrkas medlemmar att anlita oss, när ingen grekisk präst finnes att tillgå. Ännu har icke den tid kommit, då vi äro ett i yttre hänseende, men i anden äro vi ett. Och allt detta har kommit genom episkopatets inflytande.

Jag talade på tu man hand med biskoparna i Sverige. Jag förstod dem och deras tankar så som jag icke kunde hafva förstått någon, som icke var biskop. De tänka och handla som biskopar, tillsyningsmän, öfverherdar.

Må fridens stiftare, som älskar enhet bland de sina, skänka oss visdom, kärlek och tålamod, att vi amerikanska biskopar och I svensk-amerikanska kristna må hafva framgång i vår mästares verk att utbreda Kristi evangelium i hans andes kraft. Hvem är nog lärd, nog skicklig för detta arbete. O Herre Jesus, skördens herre, låt oss få känna den fulla betydelsen af ditt ord:

''Min nåd är nog för dig, min kraft är fullbordad i svaghet''.

Vårt kära land står alltid midt ibland många växlande faror. Hvem kan göra oss saliga, om vi förgäta Gud? Och huru kan en så delad makt, som vår tids kristenhet är, vinna seger, när den onde strider såsom *en?*

Hade finnar, svenskar och andra under den store hjälten Gustaf II Adolf stridit hvar och en för sig, huru kunde då den store konungen hafva sagt: ''Förfäras ej, du lilla hop''. Så låt oss arbeta tillsammans. Det skall behaga vår himmelske Fader att gifva oss riket.